

Gedeputeerde Staten van Fryslân

De landbouw staat onder druk. In Nederland, maar ook in Fryslân. Zeker op de Waddeneilanden, waar boeren al generaties lang boeren in een goede balans met de omliggende natuur. Met de toenemende intensivering en andere ontwikkelingen is die balans onder druk komen te staan. De stikstoflast op de kwetsbare duinen, de toenemende verdroging, de ganzendruk en de wensen vanuit de samenleving maken dat de landbouw op een keerpunt staat. Op Schiermonnikoog staan alle lichten op groen om een ecologisch gezonde, toekomstgerichte landbouw werkelijkheid te laten worden. De zeven boeren op het eiland zijn bereid om met een kleinere veestapel te werken, waardoor de stikstofuitstoot vermindert. Met een nieuw verdienmodel, waarbij de boeren hun melk zelf 'verkazen', kunnen en willen zij meebewegen in de actuele landbouwtransitie.

Op verschillende momenten heeft uw college zijn steun uitgesproken voor een transitie van de landbouw op Schiermonnikoog. [REDACTED] is het college daarvoor ook zeer erkentelijk. Met steun van de provincie Fryslân zijn de plannen verder uitgewerkt en kunnen op korte termijn een aantal beslissingen worden genomen.

Aan uw college vragen wij om de gereserveerde PAS-middelen te beschikken om de bouw van de kaasfabriek op Schiermonnikoog ook mogelijk te maken, en garant te staan voor de transitie van de landbouw in de komende jaren. Graag zijn wij bereid om de afspraken in een gezamenlijk gebiedsconvenant tussen de provincie Fryslân en [REDACTED] vast te leggen.

TOELICHTING

Het project 'Biodivers boeren op Schiermonnikoog'

Met de totstandkoming van het Beheerplan N2000 Schiermonnikoog is geconstateerd dat de stikstoflast vanuit de landbouw op de kwetsbare duinen van Schiermonnikoog te hoog was. Vanuit die constatering heeft de provincie Fryslân destijds middelen gereserveerd om een van de zeven boerenbedrijven van het eiland te verplaatsen en een bufferzone langs de duinen te kunnen inrichten. Als antwoord hierop hebben de boeren gezamenlijk aangegeven hier graag zelf een oplossing voor te willen bedenken, met als doel dat zij alle zeven volwaardig melkveehouder kunnen blijven op Schiermonnikoog. Uw college heeft hier toen de ruimte voor gegeven, en na een haalbaarheidsonderzoek over een meer biodiverse landbouw was de conclusie dat dit de toekomst voor de landbouw van Schiermonnikoog zou zijn.

Inmiddels zijn we vier jaar verder en wordt langs verschillende lijnen gewerkt aan een biodiverse landbouw op Schiermonnikoog:

- Transitie naar een extensieve natuurinclusieve landbouw
- Naar een nieuw verdienmodel
- Versterken biodiversiteit polder
- Efficiënt gebruik van organische reststromen

Transitie naar een extensieve natuurinclusieve landbouw

De boeren zijn bereid meer dan 35% van hun melkkoeien in te leveren. Daarmee zal de stikstofemissie fors lager uitkomen dan de eerder afgesproken reductie van 20%. . Om de reductie in inkomsten op te kunnen vangen, vooruitlopend op het volwaardig operationeel zijn van het nieuwe verdienmodel, willen de boeren van Schiermonnikoog gebruik maken van de pilotregeling van het ministerie van LNV voor het nieuwe GLB-beleid. Medio november zal [REDACTED], namens de boeren op Schiermonnikoog, de subsidie aanvragen.

Het streven is na de GLB-pilotperiode [REDACTED] de maatregelen in te passen in het reguliere GLB-beleid. Voorwaarde vanuit de boeren om in te kunnen stemmen met de voorgestelde reductie van het aantal melkkoeien is een garantstelling vanuit de provincie Fryslân voor de periode [REDACTED] voor het financieren van de maatregelen uit de GLB-pilot. Dit voor het geval deze niet kunnen worden opgenomen in het reguliere GLB-beleid vanaf [REDACTED]. Parallel aan de besluitvorming over de GLB-pilot zouden wij graag afspraken maken met uw college over de inzet van PAS-middelen als garantstelling voor de transitie en deze vast te leggen in een gezamenlijk gebiedsconvenant. Concreet gaat het om een bedrag van [REDACTED] voor de periode van [REDACTED]. De maatregelen en financiële onderbouwing is toegelicht in bijgevoegde conceptaanvraag voor de GLB-pilot.

Naar een nieuw verdienmodel: de kaasfabriek

Door de Schiermonnikogers melk zelf te verwerken tot kaas, en in de markt te zetten als een uniek eilander streekproduct van een biodiverse landbouw, kiezen we voor een alternatief verdienmodel. Met het houden van minder koeien is het hierdoor tóch mogelijk om boer te blijven op het eiland. Kaas van Schiermonnikogers melk zal gefaseerd in verschillende verschijningsvormen in de markt gezet worden. Gezien de huidige marktomstandigheden, en het prijsniveau van de eilandproductie, wordt het totaalvolume [REDACTED] [REDACTED] aan het einde van de transitieperiode voorlopig als doelstelling haalbaar geacht. Een relatief klein deel van de kaas zal op het eiland verkocht worden: zo'n tien tot maximaal twintig procent. De eilandverkoop zal met name op de te realiseren kaasmakerij annex beleefboerderij plaatsvinden, waar eilandbewoners en toeristen, jong en oud, het proces van 'koe tot kaas' kunnen bewonderen.

Niet alleen in volumes, maar ook in recepturen zal een duidelijk onderscheid zijn in de kaas die op het eiland wordt verkocht en de kaas die daarbuiten wordt afgezet. De eilander afzet bestaat voornamelijk uit de toeristische markt en de gastronomie. In de markt buiten het eiland wordt ingezet op zowel de gastronomie, alsmede de classic (kaasspecialiteiten, huis-aan-huisverkopers en markthandelaren) en modern retail (supermarktbranche in Nederland en Duitsland).

Inmiddels zijn alle zeven veehouders lid geworden van de Zuivelcoöperatie Schiermonnikoog. Met de [REDACTED] zijn vergaande afspraken gemaakt over de distributie. Met een kaasproducent op de vaste wal zijn, vooruitlopend op de kaasproductie op het eiland, afspraken gemaakt om de kaas reeds te produceren. Tot slot wordt binnenkort door [REDACTED] toestemming gegeven voor het eigen marktinitiatief. Met de gemeente Schiermonnikoog vindt overleg plaats over de

bouwplannen en vergunningen en wordt er volop gewerkt aan merkontwikkeling en marketing.

Om een vervolgstap te kunnen zetten verzoeken wij uw College onder voorwaarden akkoord gaan voor de toekenning van de gereserveerde PAS-middelen a €... voor de bouw van de kaasmakerij annex beleefboerderij. Tevens willen wij u verzoeken uit de gereserveerde middelen een voorschot uit a €... te keren om de voorbereiding voor de eigen kaasproductie en oprichting van de kaasmakerij annex beleefboerderij verder vorm te kunnen geven.

Het bijgevoegde Businessplan met bijbehorende begroting geven een verdere toelichting en onderbouwing van de benodigde middelen voor de bouw van de kaasmakerij annex beleefboerderij.

Versterken biodiversiteit polder: het streefbeeld

Het project Biodivers boeren op Schiermonnikoog op Schiermonnikoog maakt deel uit van de Regio Deal Natuur Inclusieve Landbouw Noord-Nederland. Door de eilander boeren is in samenwerking met Natuurmonumenten en partners van het project een gezamenlijk streefbeeld opgesteld. Aan het daaruit voortvloeiende actie- en monitoringplan wordt momenteel volop gewerkt. Met verschillende partijen vinden gesprekken plaats over een verdere invulling en de realisatie van het streefbeeld tijdens de komende jaren. Zo wordt gesproken met het Wetterskip Fryslân om te kijken hoe de toekomstige veiligheidsopgave en de opgave om de polder meer klimaat robuust te maken, kan worden gekoppeld aan de realisatie van het streefbeeld. Met Vogelbescherming Nederland en Natuurmonumenten wordt gesproken om te kijken hoe hun inspanningen in het kader van het project Wij&Wadvogels kan aansluiten bij het streefbeeld.

Wij zijn voornemens om de komende maanden met de verschillende partijen alle afspraken over de realisatie van het streefbeeld vast te leggen in een Intentieverklaring. Onderdeel hiervan is ook een verkenning hoe deze realisatie kan worden ondersteund vanuit andere financieringsbronnen als het Waddenfonds en de Postcodeloterij.

Efficiënt gebruik van organische reststromen

Op initiatief van de provincie Fryslân en Streekwurk worden de mogelijkheden verkend voor het inzetten van organische reststromen. Naast de boeren worden de gemeente Schiermonnikoog en natuurmonumenten hier nadrukkelijk bij betrokken. Vanuit de gezamenlijke boeren willen wij deze verkenning graag ondersteunen en ook kijken hoe reststromen kunnen worden ingezet op landbouwgrond ter verhoging van het organische stofgehalte van de bodem, om ook op deze wijze bij te dragen aan een meer natuurinclusieve landbouw.

Bestuurlijk moment

Ons streven is om de afspraken met het Ministerie van LNV rond de toekenning van de middelen van de GLB-pilot, de bovenbeschreven afspraken met uw College (gebiedsconvenant) en de Intentieovereenkomst met partijen over de realisatie van het gezamenlijk Streefbeeld gezamenlijk te presenteren en tekenen in een feestelijk bestuurlijk moment medio januari. Graag zouden we uw Collega daarvoor willen uitnodigen.

Hoogachtend,

[Redacted]

BIJLAGEN

- Aanvraag GLB-pilot Ministerie van LNV
- Businessplan en –exploitatie Kaasfabriek annex beleeftboerderij
- Concept-gebiedsconvenant provincie Fryslân – [Redacted]